

TILSTANDSVURDERING OG TAKSERING AV TRÆR

av Ingjerd Solfjeld

Treregistrering og tilstandsvurdering av trær er viktige ledd i en god forvaltning av trærne i by- og kulturlandskap. Tretaksering er nødvendig for å fastsette verdien på skadede og ødelagte trær. FAGUS Rådgivning har fått spørsmål om hvordan tilstandsvurderinger og taksering best utføres og hvem som kan gjøre det.

Tilstandsvurdering

Det første man bør gjøre i forbindelse med en tilstandsvurdering er å definere hva som er ønskelig å få vite gjennom vurderingen. Ofte er det viktigste om ett eller flere trær utgjør en risiko. Da er det først og fremst informasjon om den *mekaniske og strukturelle* kvaliteten til trærne som behøves. Hvis målet er å finne ut hvor mye eldre et tre eller et bestand vil kunne bli, er det kanskje *vitaliteten* det trengs mest informasjon om. Det beste helhetsbildet får en imidlertid ved å samle informasjon om kritiske faktorer og parametere for både vitalitet og mekanisk kvalitet.

En god tilstandsvurdering kan inneholde informasjon om:

- art, herunder norsk og vitenskapelig navn
- treets karakteristikk (livsfase, vekstform, kroneklasse, mål og alder etc.)
- vekstforhold
- pleiehistorie
- mekaniske skader
- strukturelle svakheter
- tegn eller symptomer på fremskreden råte
- abiotiske skader
- insekt- og sykdomsangrep.

Den innsamlede informasjonen kan da danne grunnlag for en videre analyse og vurdering av treets kvaliteter.

Treregistrering eller tilstandsvurdering?

I enkelte tilfeller er det kun behov for en registrering av trær i et område. Registrering innebærer artsbestemmelse og ofte avmerking i et kart. Det er en forholdsvis enkel oppgave, som man som kvalifisert forvalter faktisk kan ha stor nytte av å utføre selv. Oversikt over det trematerialet som man har ansvaret for gir et godt grunnlag for å planlegge tiltak.

Tilstandsvurdering er betydelig mer omfattende. Å utføre tilstandsvurderinger for trær er ikke for hvem som helst. Dette arbeidet krever mye erfaring og god innsikt i så vel trebiologi som i statikk og biomekaniske egenskaper for trær spesielt.

Når man har definert hvilket produkt man ønsker er det neste skritt å innhente pristilbud.

Hvem utfører?

Enkelte grøntmiljøkandidater (cand.agric.), anleggsgartnere, anleggsgartnerteknikere og arborister utfører tilstandsvurdering av trær.

Tretaksering

Hageselskapet har i samarbeid med flere utarbeidet en metode for taksering av vegetasjon. Det finnes også andre metoder, men denne er sannsynligvis mest brukt i dag.

Kort fortalt virker metoden slik: For taksering av et vegetasjonselement som er ødelagt, eller gått tapt, beregnes anleggskostnadene ved etablering av et tilsvarende nytt element. Anleggskostnadene multiplisert med en aldersfaktor gir elementets basisverdi. Basisverden multipliseres med en tilstandsfaktor som til slutt multipliseres med en vesentlighetsfaktor. Takseringsmodellen fremstår som relativt enkel, men har en del elementer i seg som både krever erfaring og bred innsikt. Spesielt gjelder dette for fastsettelse av tilstandsfaktoren og til dels også for vesentlighetsfaktoren.

Mer informasjon om takseringsmetoden kan fås ved henvendelse til Det norske hageselskap.

Hvem utfører?

Enkelte landskapsarkitekter, grøntmiljøkandidater (cand.agric.), anleggsgartnere, anleggsgartnerteknikere og arborister utfører taksering av trær.

Videre lesning

Hageselskapets takseringsmetode er beskrevet i denne boka:
T. Ø. Kamperud og H. Steinsholt 2002.
Verditaksering: teknisk fagskole, linje for bygg og anlegg, fordypning anleggsgartner. Utgiver Det Norske hageselskap, Forlaget Fag og Kultur. ISBN 8211004739.